

VISARION PUIU, ARHIEREU AL EPISCOPIEI HOTINULUI

Pleșea Viorel Ciprian*

Summary: Our study follows the work of Visarion Puiu as bishop of Hotin. I considered not only his mission as a cleric, but also his involvement in the complex issues of the area

Key words: Visarion Puiu, Bishop, Hotin, Bălți, Holy sinod

Introducere

Începutul episcopiei Hotinului nu se poate stabili cu certitudine, existând mai multe date istorice de atestare și mai multe ipoteze: unele dintre ele sugerează faptul că începutul acestei episcopii ar fi din 1713, pentru că atunci ținutul Hotin a devenit pașalâc turcesc; o altă ipoteză susține că Episcopia Hotinului ar fi fost înființată în anul 1768. Oficial, această episcopie a existat până la 16 mai 1812 când Basarabia a fost luată de Rusia. Tratatul de Pace Ruso-Turc conținea 16 articole. Pe lângă acest tratat, a mai fost semnat și un act adițional secret cu două articole care priveau teritoriul dintre Prut și Nistru; s-a hotărât ca hotarul dintre cele două state să fie râul Prut, de la intrarea acestuia în Țara Moldovei și până la locul unde se întâlnește cu fluviul Dunărea, iar de acolo să urmeze partea stângă a Dunării până la Gura Chiliei și până la mare. Astfel, țara a fost ruptă în două, râul Prut devenind despărțitor de neam. Mitropolitul Gavriil Bănulescu Bodoni nu s-a resemnat așa ușor și a propus Sinodului Rus ca măcar eparhia dintre Prut și Nistru să fie numită „a Chișinăului și Hotinului”.¹

După Revoluția din 1905-1907, populația și clerul din Basarabia solicită drepturi naționale și pentru biserica din acest teritoriu. Congresul clerului basarabean ce a avut loc între 19-25 aprilie 1917 cere „recunoașterea autonomiei Bisericii din Basarabia și, pe această bază, crearea unei mitropolii române basarabene, cu arhiepiscop și episcopi aleși din rândul moldovenilor basarabeni de către congresul eparhial al acestui arhiepiscopat, iar limba folosită să fie cea moldovenească”².

---

* Student-doctorand, Școla Doctorală de Științe Socio-Umane, Universitatea “Ștefan cel Mare” din Suceava, e-mail: pleseaciprina69@gmail.com.

¹ Dinu Poștarencu, *Anexarea Basarabiei la Imperiul Rus*, Ed. Prut Internațional, Chișinău, 2006, p. 211

² Ștefan Ciobanu, *Basarabia, populația, istoria, cultura*, Ed. Știința, Chișinău, 1992, p. 84.

Necesitatea reînființării Episcopiei Hotinului

Lipsit fiind de speranța unei activități eficiente la Curtea de Argeș, Visarion Puiu i-a arătat președintelui Sfântului Sinod că e pregătit să plece în altă eparhie. Și prilejul s-a ivit în anul 1923. Plecând de la conducerea Episcopiei Argeșului, episcopul Visarion avea să scrie : „Dezgustat profund de situația umilitoare în care m-au ținut curtea regală și incuria sinodală câtă vreme am fost episcop de Argeș – adică locuind doi ani lângă niște grajduri- stare de lucruri împotriva căreia puțin a lipsit să nu reacționez în chip nepotrivit unui episcop, adică să reiau cu forța reședința episcopală cotropită de administratorii curții regale – când am auzit că guvernul din 1923 vrea să reînființeze în Basarabia două episcopii, a Hotinului și a Ismailului, și când primul ministru Ion Brătianu, spre a mă determina să nu mai cer insistent reședința de la Argeș din care totuși obținusem cu amenințări o jumătate, mi-a spus într-o zi la senat că guvernul ar fi foarte mulțumit dacă aș primi să trec la una din cele două catedre noi episcopale pentru care poporul basarabean m-a și ales, atunci am scris lui C. Tomescu, secretar general al Arhiepiscopiei din Chișinău, să comunice clerului de acolo că mă învoiesc a trece la Hotin”³.

Pământ românesc situat între Prut și Nistru, Basarabia nu a reprezentat o entitate statală despărțită de Moldova. Istoria Basarabiei este istoria Moldovei căci, timp de secole, ea a făcut parte din acest principat, constituind partea răsăriteană a acestuia. Originea și evoluția formelor sale politice, sociale și culturale sunt aceleași ca ale Moldovei. În consecință, nici istoria Bisericii Ortodoxe din această parte a Țării Moldovei nu poate fi tratată diferit, până la un punct, de istoria Bisericii din Moldova întregă⁴.

După pacea de la București din 1812, teritoriul dintre Prut și Nistru a fost anexat Imperiului Țarist. Anexarea a supus Basarabia unei largi acțiuni de deznaționalizare a locuitorilor ei.

Și Biserica Ortodoxă a trecut cu durere prin starea de cumpănă, nehotărâtă și deosebit de grea a moldoveanului nostru basarabean a cărui singură nădejde era numai cea mai strânsă Unire între toți românii. Cu toții sperau că înaintea lor se desfășoară un drum lin și că, mergând pe acest drum, sau va ajunge măcar la o parte din cele ce-și doreau. Însă n-a fost să fie așa, căci multe piedici le-au ieșit în cale... Dar, în ciuda tuturor restricțiilor și a presiunilor, preoții de mir și călugării au rămas alături de poporul român, păstrând vii limba, tradiția și cultura românească. Acestor „apostoli” ai conștiinței de neam li se datorează și actul unirii Basarabiei cu România, din 27 martie 1918⁵.

După entuziasmul uriaș datorat Unirii neamului nostru în granițele străvechi de la Nistru la Tisa, la Dunăre și la Marea Neagră, instituția bisericii din

---

³ Constantin N. Tomescu, *10 ani de la reînființarea Episcopiei Hotinului*, Institutul de Arte Grafice Luceafărul, București, 1934, p. 22

⁴ *Istoria Basarabiei de la începuturi până în 1998*, Ed. „Semne”, Chișinău, 1998, p.166

⁵ Arhiva Națională a Republicii Moldova, F.1862, înv.10, d.1, p.53 (în continuare se va folosi A.N.R.M.)

Basarabia s-a integrat rapid în viața și activitatea bisericii din România reunite. Drept consecință, limba română a fost introdusă și în Seminarul Teologic din Chișinău, precum și în numeroase biserici și mănăstiri. S-a reorganizat și Centrul Eparhial, iar în funcțiile importante au fost investiți preoții militanți ai mișcării de eliberare națională și care se bucurau de respect în rândul maselor.

Eparhia Hotinului s-a înființat deoarece preoțimea din Chișinău voia să se organizeze față de centru prin jurisdicția canonică pe care și-o manifesta față de cele două noi episcopii considerate sufragane, și, mai apoi, din dorința conducerii centrale de a întări biserica basarabeană prin înființarea a noi eparhii pentru o conducere mai eficientă. Înființarea acesteia devenise o necesitate de ordin practic pentru că o eparhie mult prea întinsă cum era cea a Chișinăului și Hotinului trebuia împărțită pentru a fi mai bine condusă și avea ca argument în favoarea înființării și existența unui precedent istoric: la Hotin funcționase între 1713 și până pe la sfârșitul secolului al XVII-lea o episcopie dependentă de mitropolia grecească a Proilaviei, cu sediul la Brăila, care avea drept credincioși ortodocșii de toate naționalitățile din raialele turcești de prin partea locului (Brăila și Hotinul erau pe atunci raiale)⁶. Episcopul Visarion menționează și un alt scop al înființării noilor episcopii de către guvernul țării, „acela de a diviza clerul îndărătnic a primi legiurile bisericești de la București și a părăsi deprinderile rusești de ieri, iar nu din calcule superioare sinodale pentru o mai bună cârmuire de suflete”⁷. Adevărul crud este acela că, după ce a fost înființată, nimeni nu a mai fost preocupat să investească financiar în susținerea ei.

Iată cum ne povestește Visarion Puiu despre hotărârea sa de a merge să păstorească episcopia Hotinului : „Cunoscând Basarabia întregă încă din anii 1918-1921, străbătând-o în lung și în lat în cercetările ce făcusem în slujba de exarh, adică de inspector mănăstiresc, am primit alegerea și dorința clerului basarabean și mi-am ales eparhia Hotinului, cerând să i se așeze reședința în mijlocul ei, adică la Bălți, oraș commercial înstrăinat, din care, pornind pe căi ferate, mă puteam mai ușor duce în toate părțile acestei eparhii înzestrată cu cele mai frumoase localități geografice din această latură de țară, cu trecutul istoric a două cetăți vestite, Hotinul și Soroca, și îndeosebi cu puțința pentru mine de a fi începătorul unei noi eparhii, prilej atât de rar și vrednic de dorit de oricare episcop”⁸.

Visarion Puiu, ctitor al Episcopiei

Episcopul Visarion Puiu revine în Basarabia, la Hotin unde, la Congresul Eparhial Extraordinar din 16 martie 1923, este ales în unanimitate ca episcop ce este investit de însuși M.S. Regele Ferdinand I la 31 martie.

Într-o dare de seamă episcopală din 1923, prof. C. Tomescu ne spune că „activitatea sa de aici era una dificilă, deoarece trebuia să producă o schimbare de

---

⁶ *Ibidem*, p. 8-20.

⁷ Constantin N. Tomescu, *10 ani de la reînființarea Episcopiei Hotinului*, Chișinău, 1934, p. 23.

⁸ Visarion Puiu, Episcopul Hotinului, *Glas in pustie I*, Tipografia Eparhială „Cartea Românească”, Chișinău, 1931, p. 31

mentalitate, de obiceiuri și de tradiții care au rămas în urma marii ocupații țariste ce a durat timp de un secol”⁹.

Din cele 3 județe ale Eparhiei Hotinului (Bălți, Soroca, Hotin), pentru reședință episcopală a fost ales orașul Bălți, oraș în care, în biserica „Sf. Nicolae”, la 13 mai 1923, a avut loc instalarea oficială a mitropolitului Visarion Puiu. S-a dat citire decretului regal de întărire în scaun, iar, apoi, protopopul de Bălți a citit gramota pastorală în care se spunea: „...Să-l primiți pe el ca pre îngerul lui Dumnezeu. Să-l aveți pre el ca pre un părinte duhovnicesc, ca pre întâiul stătător arhipăstor al vostru și către dânsul să vă adresați în nevoile voastre”¹⁰ Arhiepiscopul Gurie a luat și el cuvântul, spunând: „ Preasfințite! Îți este cunoscută Basarabia, căci ai lucrat ogorul Domnului din laturile ei timp de mai bine de doi ani după alipire. Ai cunoscut poporul moldovenesc de aici, blând și bun la suflet, religios milostiv gata la orice jertfă pentru biserică, pentru săraci, pentru orișice faptă bună. Ai avut prilejul să cunoști pe preoții, păstorii poporului și să te convingi că, în majoritatea lor sunt respectuoși și devotați Chiriarhului lor, plini de duh sfânt și râvnitori pentru propășirea morală și religioasă a păstoriișilor lor...Pășește cu bărbăție la îndeplinirea misiunii arhipăstorești. Poartă cu îndrăznire smerita cârjă a arhiepiscopiei de Hotin și fii încredințat că rugăciunile noastre și ale întregii Biserici Ortodoxe Române te însoțesc.”¹¹

Renunțând la obișnuitele angajamente pe care le face orice nou venit la conducerea unui așezământ, Visarion Puiu a spus: „ Am răsfoit adesea, în liniștea chiliei, multe pagini din trecutul Bisericii noastre și am cercetat viața multor ierarhi despre care vremile ne-au lăsat urme istorice însemnate și mărturisesc , n-am gasit la nici unul din ei cuvântări cu făgăduinți pentru o activitate dorită. Am găsit însă, pagini în care istoria noastră bisericească națională a prins cu recunoștință și admirare faptele strălucite săvârșite de dânsii pentru Biserică și Neam. Spre acele fapte ale lor, ale marilor noștri ierarhi, va fi gândul meu și întru a-I ajunge vor fi străduințele mele”¹².

Orașul Bălți a fost întemeiat înainte de 1750, pe moșia unui proprietar , Catargi, ce nu avea interes de a vedea acest oraș plin de viață și cu tot ce este necesar unei așezări prestigioase.

După instalarea oficială de la Bălți, episcopul Visarion găsește eparhia fără catedrală, fără locuință, fără cancelarie. În memoriile sale, episcopul scria: „Când mă gândesc câte lipsuri și împiedicări am avut de înlăturat până am pus început episcopiei din Bălți, mă cuprinde groaza și o apăsătoare părere de rău după munca nesprijinită ce am risipit, ori de câte ori mi le reamintesc, cu atât mai mult cu cât, desigur, nici râvna nici munca mea nu o vor cunoaște cei viitori sau îmi vor fi felurit prețuite, și multe lucruri începute de mine vor fi terminate altfel de cum le-

---

⁹ Constantin Tomescu, *O dare de seamă episcopală, Eparhia Hotinului 1923-1931*, Ed. „Cartea Românească”, Chișinău, 1931, p.14

¹⁰ Anuarul Episcopiei Hotinului, 1925, Tipografia Eparhială „Cartea Românească”, Chișinău, 1925, p.43

¹¹ *Ibidem*, p.44-45.

¹² Constantin C. Tomescu, *op. cit.*, p.18.

am dorit și le-aș fi sfârșit eu, de eram ajutat de ajuns și la vreme de către cei cu datorie de a mă ajuta”¹³.

Episcopul a locuit la început la două familii evreiești, apoi în casa parohială a protoiereului Vladimir Dimitriu. A solicitat degeaba un călugăr de serviciu de la Mitropolia din Iași sau Episcopia de la Huși, pentru că nimeni nu voia să vină în Basarabia amenințată imaginar de bolșevici. Abia în toamnă, ajutat de generalul Ioan Popovici, comandantul militar al Basarabiei în Chișinău, a primit cu chirie casa familiei Cernitov. Pentru a primi fonduri de reparare a casei înainte de venirea iernii, Visarion Puiu a cerut ajutoare, prin scrisori și telegrame. Drept personal, îi primește pe Gherasim Grecu, fost eclesiarh și econom la Arhiepiscopia din Chișinău, iar ca director de cancelarie pe profesorul Ion Cazacu, director al Școlii normale din Bălți. Cancelaria eparhială e stabilită, la început, într-o încăpere a paznicului din curtea bisericii „Sfântul Nicolae”, pentru ca mai târziu să fie mutată în două camere din incinta Școlii normale, din pricina spațiului insuficient.

Biserica „Sf. Nicolae” ce îi servea drept catedrală, era singura biserică din oraș pentru cei 10.000 de locuitori. Nimeni nu-i oferea vreo recomandare, indemn sau sprijin. Târziu s-a închiriat încă un imobil (casa Cosmopol din str. Regele Ferdinand) pentru cancelaria eparhială, în încăperile căreia s-au adăpostit mai întâi călugării și funcționarii episcopiei¹⁴.

Construirea și sfințirea catedralei și a altor lăcașuri de cult din Bălți

Timp de opt ani de zile, Visarion Puiu a fost nevoit să locuiască în case închiriate. Instalarea noii episcopii în orașul Bălți impunea ca să fie construită o catedrală și o reședință episcopală. Pentru început, trebuia să fie obținute loturile de pământ pentru construire și a terenurilor aferente. În acest scop, episcopul Visarion adresează Ministerului lucrărilor publice solicitarea de a se constitui un comitet local format din cinci persoane care să activeze în vederea modernizării orașului. Mitropolitul afirma că „Ne-am hotărât ca atât catedrala cât și reședința să le facem în afară de raza lui, pe un platou frumos din partea de apus a orașului..., ne-am adresat și primăriei cu rugămintea de a se întocmi un plan”¹⁵.

În trei ani, episcopul Visarion obține pentru episcopie câteva terenuri. De la primăria orașului primește un teren de 11,5 ha pentru viitoarea reședință episcopală unde a dorit să înființeze și un parc. Un teren agricol de 100 ha a fost primit de la stat pentru a fi folosit în beneficiul episcopilor. Guvernarea locală (zemstva) a oferit un teren de 7500 mp pentru construirea viitoarei catedrale, la colțul străzilor Regele Ferdinand și General Berthelot. S-a apelat și la ajutorul financiar al clerului și al enoriașilor. În Circulara de la 27 octombrie 1923 se insistă: „Ne îndreptăm cu dragoste către voi toți, bătrânii și tinerii, bărbați și femei, poftindu-vă să dați tot sprijinul comitetului alcătuit de preot...ca prin aceste jertfe ale noastre să se poată

---

¹³ Visarion Puiu, *În ce împrejurări neprielnice s-a înființat Episcopia Hotinului*, în „Episcopia Hotinului”, foaie eparhială oficială, an VIII, nr. 3-4/1-15 februarie 1931, p. 20.

¹⁴ *Ibidem*, p. 50

¹⁵ A.N.R.M. F. 1217,,inv.I, d.25, f.3

alcătui sumă trebuitoare cu care în primăvara viitoare să începem zidirea Soborului de care am vorbit. Numele jertvitorilor vor fi trecute în cărțile Soborului, spre a fi pomenite în veci la Sf. Slujbe”¹⁶. Având locul, ia ființă un comitet pentru construcția catedralei, președinte fiind ales episcopul Visarion. Pentru întocmirea planurilor și pentru supravegherea lucrărilor de construcție a catedralei, comitetul îl numește pe arhitectul A. Gabrielescu de la Comisiunea monumentelor istorice din București. S-a decis ca viitoarea catedrală să poarte hramul „ Sf. Împărați Constantin și Elena”¹⁷.

În vara anului 1924, se trece la săvârșirea lucrărilor pentru construirea catedralei, sfințirea punerii pietrelor de fundament având loc la 28 septembrie a aceluiași an. La ceremonie, au fost invitați și au participat moștenitorul tronului Alteța Sa Regală, Principele Carol, Patriarhul Damianos al Ierusalimului, Mitropolitul Primat Miron, Mitropolitul Moldovei Pimen, Arhiepiscopul Gurie, miniștri, generali. Ministrul Basarabiei. I. Inculeț a întocmit programul manifestării care avea „să vorbească viitorului de stăpânirea, de drepturile și de unitatea poporului nostru românesc”¹⁸.

După ce serviciul religios a luat sfârșit, Mitropolitul Primat a cuvântat: „Vechile alcătuiți străine au dispărut și s-a sfârșit zidul care despărțea pe frați. Astăzi neamul românesc răsuflă larg în noile granițe și începe să zidească pe temelia străbunilor altare mărețe ca semn al păcii și civilizației. Hotinul a fost și înainte străjerul credinței și neamului nostru, el tot așa trebuie să rămână și în viitor”¹⁹.

Episcopul Visarion Puiu a adăugat „...această zi e cu atât mai însemnată cu cât pentru întâia oară după Unire, noi punem în aceste locuri un semn vădit al stăpânirii noastre naționale. Căci dacă împărății și tronuri se schimbă ori se fărâmă, credința totuși rămâne izvorul veșnic din care omenirea va sorbi mereu puteri noi de viață, iar zidurile bisericesti dăinuiesc în ciuda vremurilor și a tuturor curentelor politice lor”²⁰.

Și Alteța Sa Regală, Principele Carol, după ce i-a elogiat pe cei căzuți în război, a zis „Iar acest altar îl ridicăm ca să fie mărturie și aspră muștrare celor care zic că noi venim sprijiniți numai de sabie. Iară noi ridicăm biserici înainte de a zidi cazărmi și a fabrica tunuri”²¹.

După solemnitate, cei prezenți au semnat Actul de fundație a catedralei, apoi au plecat la locul destinat reședinței unde s-au pus pietrele de temelie a viitorului palat episcopal și a capelei²².

---

¹⁶ Idem F. 1217, inv. I, d. 31, f. 7

¹⁷ C. Dron, *Din Eparhia Hotinului*, revista *Luminătorul*, nr. 11, 1934, p. 772-773.

¹⁸ Anuarul Eparhiei Hotinului, 1925, p. 52.

¹⁹ Laurențiu Busuioc, *Clipe din istoria reînființării eparhiei a Hotinului*, Revista de istorie și geografie a Moldovei dintre Prut și Nistru, Arhivele Basarabiei, nr. 1, Chișinău, 1932, p. 20.

²⁰ *Ibidem*, p. 24.

²¹ Constantin N. Tomescu, *Op. cit.* p. 67.

²² Teodor Cucușchi, *Câteva cuvinte despre Episcopia Hotinului*, revista *Luminătorul*, nr. 10, 1933, p. 601.

Construirea catedralei s-a desfășurat cu mare greutate și cu întârziere din cauza lipsei mijloacelor financiare. Într-o dare de seamă, Visarion Puiu arăta că : „nu am mulțumit nimănui din înalta cârmuire bisericească centrală, surdă și fără nici un pic de bunăvoință față de apelurile ce i-am făcut în toate împrejurările”²³. Căci, de la minister au fost acordați doar 1.500.000 lei din cei 2.500.000 care au fost promise pentru începerea lucrărilor de constructive a catedralei. Visarion Puiu insistă și în anul 1925 la Ministerul Cultelor pentru a obține 4.000.000 lei ,necesari pentru acoperirea lăcașului. Nu primește decât 1.000.000 lei. La sfârșitul anului 1926, Visarion Puiu e nevoit să apeleze la împrumuturi pentru a finaliza construcția. Și aceste împrumuturi au fost achitate cu mare dificultate, suma restituită fiind mult mai mică²⁴.

Cu asemenea sacrificii, s-au construit, în 12 ani, monumentală catedrală „Sf. Împărați Constantin și Elena”(1924-1934) , Palatul episcopal (1925-1932) și cele cinci biserici din orașul Bălți: biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel” (1924-1929) , biserica „Sf. Voievozi Mihail și Gavriil” (1926-1934) ,biserica „Sf. Cuvioasa Parascheva” (1926-1934) ,biserica „Adormirea Maicii Domnului “ (1932) și biserica „Sf. Victor și Visarion” (1931-1934). Ultima a fost distrusă în perioada campaniei împotriva credinței²⁵.

Despre eforturile lui Visarion Puiu în ceea ce privește construirea acestor biserici în orașul Bălți a vorbit mult presa vremii: „ Iată un bilanț frumos . Acum zece ani o singură biserică în stare proastă, iar astăzi o catedrală măreață, un palat cu parc și cinci biserici ieșite ca din pământ prin râvna și străduința unui om și a ajutoarelor lui”²⁶.

Reorganizator al orașului Bălți

Episcopul Visarion și-a adus o contribuție demnă de toată lauda și la întocmirea planului de urbanizare a orașului Bălți. Eficiența propunerilor sale făcute administrației publice locale a fost demonstrată de faptul că ele au fost supuse dezbatelor cu propunerea de a se realiza fără întârziere pentru că „episcopia a dovedit că poate fi un colaborator prețios și pe tărâmul gospodăresc, cum este un pilduitor îndrumător pe tărâm religios și național”²⁷ .

În procesul-verbal cu nr. 8 din 2 septembrie 1935 al ședinței publice extraordinare ale Consiliului Comunal al Municipiului Bălți, se observă mulțimea propunerilor pe care Episcopia Hotinului le face în interesul obștesc al orașului.. Remarcăm spiritul practic ce l-a caracterizat pe episcopul Visarion.Episcopul insista ca administrația locală să cedeze episcopiei 10 ha de teren mlăștinos pe termen de 15 ani pentru a-l asana și planta copaci pentru realizarea unui parc comunal, urmând ca după expirarea termenului prevăzut să fie cedat orașului fără a

---

²³ Constantin N. Tomescu, *Op.cit.*, p. 43.

²⁴ ANRM, F.1217, înv.I, d.32, f.99, p. 105.

²⁵ ANRM, F.1217, înv.I, d.32, f.99, p. 144.

²⁶ C. Dron, *Op. cit.*, p. 774.

²⁷ Consiliul Eparhiei Hotinului, *Sfințirea catedralei din Bălți*, București, 1935, p. 18.

avea pretenții asupra investițiilor făcute²⁸. A mai propus ca să se pună la dispoziția episcopiei 5 ha de teren impropriu pentru agricultură situat peste pârâul Răuțel pentru a fi împădurit, urmând ca după terminarea lucrărilor să mai primească și restul de 30 ha pentru același scop, terenul rămânând în continuare proprietatea orașului²⁹. Tot în interes public cerea să se cedeze episcopiei 5.000 mp teren în cartierul Teioasa pentru construirea unei biserici și a altor edificii de ordin bisericesc, o parcelă de pământ în cartierul Pământeni pentru amenajarea unei grădini publice pentru copii sau terenurile necesare în cartierul nou pentru construirea unui oficiu poștal, a unui dispensar și a unui local pentru comisariatul de poliție, sugestiile continuând în acest sens cu multe alte oferte de colaborare³⁰.

În filele 174-184 ale dosarului 6/1940 din Fondul „Visarion Puiu” de la Arhivele Naționale Centrale ale României, găsim și alte propuneri înaintate administrației locale de către episcopie : „să se cedeze trei parcele de teren pentru construirea a trei fântâni publice în cartierul nou; să se pună la dispoziția episcopiei terenul necesar pentru construirea unei clădiri pentru morga orașului și a locuinței pentru paznicul cimitirului; să se cedeze o parcelă de teren pentru construirea bisericii din cartierul Slobozia Nouă; să se pună la dispoziția episcopiei terenul necesar pentru construirea Palatului de Justiție; să se cedeze terenul necesar pentru construirea școlii din cartierul Oborului; să se facă sistematizarea cartierului nou Pământeni cu modificarea regulamentului construcțiilor, prevăzându-se trei tipuri de vile în jurul reședinței episcopale; să se facă revizuirea împroprietărilor și vânzărilor din cartierul nou în vederea sistematizării acestui cartier”³¹.

Visarion Puiu a insistat foarte mult și pentru construirea de șosele și transport feroviar, a unui aerodrom, de piețe alimentare. A înființat o baie publică, o maternitate și iluminatul public. În orașele de reședință a județelor Hotin și Soroca a înființat cămine eparhiale pentru clerici.

Din toate acestea se observă grija pe care episcopul Visarion o avea față de comunitate. Nicolae Iorga menționa în acest sens: „A ridicat biserică lângă biserică și palatul său numai când Dumnezeu și-a avut mai multe locașuri ale sale. Iar în jur muncă, gospodărie, bună ordine. A impus astfel respectul celor de alt neam, al acelor de care se ține și, sub aspect moral, a creat un oraș”³².

Asumându-și responsabilitatea cu privire la găsirea de fonduri, Visarion Puiu a reușit să înființeze și următoarele instituții eparhiale: fabrica de lumânări bisericești necesară obținerii unui plus de venit pentru consolidarea economică a noii eparhii, atelierul de obiecte bisericești cu secții pentru pictură și veșminte bisericești, casa de ajutor reciproc și pensiuni din care se ajutau familii de preoți cu

---

²⁸ ANIC, fond Visarion Puiu, dosar 31, f. 70.

²⁹ Idem, dosar 6, f. 174.

³⁰ *Ibidem*, f. 175-192.

³¹ *Ibidem*, f. 174-184.

³² Nicolae Iorga, *Un ctitor: Părintele Visarion Puiu*, în „Neamul Românesc”, joi 6 iunie 1935, nr. 123, p. 1, col. 2.

100.000 lei și cele de cantori cu 50.000 lei, banca clerului și sanatoriul pentru cler la Burnas, județul Cetatea Albă, inaugurat la 25 iunie 1934³³.

Pe Visarion Puiu l-au preocupat și: curățenia orașului, existența apei potabile, a sălii de teatru, starea băii publice, a maternității orașului, rețeaua de căi ferate, existența unui cimitir în care să fie respectate toate rânduielile de cinstire a celor înmormântați și a unor instituții de interes general (primărie, tribunal, școli și licee). În grădini, salcâmi au fost înlocuiți cu pomi fructiferi.

Au fost obținute și alte proprietăți precum: teren de 9,5 ha pentru gospodăria călugărilor Episcopiei unde a construit case, a plantat arbori, a săpat fântânile de trebuință; teren de 7 ha pentru locuințele Consistoriului, o școală de cântăreți bisericești și un azil de bătrâni; teren de 21 ha pentru personalul monahal din serviciul Episcopiei unde a început un schit de monahi cu gospodăria aferentă; teren de 10 ha de la stat și 5 ha de la primărie pentru cimitirul „Adormirea”; teren de 10 ha de la primărie pentru cimitirul nou al orașului; teren în arendă de 5 ha lângă cel al Episcopiei pentru gospodăria monahilor Episcopiei; imobil pentru locuințele clerului catedralei, cumpărat de la avocatul Vladimir Marmor; teren 2775 mp pentru construirea unei locuințe pentru cântăreții catedralei; imobil pentru locuința vicarului, donație de la familia Aleinikov; teren 0,5 ha la marginea oborului de vite pentru construcția unei noi biserici; teren pentru construirea catedralei din Hotin.³⁴

S-au mai cumpărat: un imobil pentru cancelaria Consiliului eparhial cu 2.610.000 lei, căminul preoțesc din str. Regele Ferdinand nr. 174 cu 1.317.748, clădirea menită pentru Seminarul teologic cu 4.400.000 lei, un imobil ca locuință pentru personalul catedralei cu 420.000 lei, un imobil ca locuință pentru funcționarii Consistoriului eparhial cu 1.810.000 lei, un imobil ca locuință pentru clerul de la biserica „Sfântul Petru și Pavel” cu 396.450 lei, casa pe lotul de 100 ha al sesiei episcopale, casa soților Dumitru și Maria Călugărescu donată slujitorilor catedralei „Sfinții Împărați Constantin și Elena”.³⁵

Ca o dovadă de recunoștință pentru toate propunerile și eforturile pe care le-a avut Visarion Puiu în folosul comunității, comisia interimară a Primăriei orașului Bălți a hotărât, în data de 19 august 1932, ca străzii de la pasajul superior de peste linia ferată din stația Pământenii spre drumul Râșcanilor să i se dea numele „Episcop Visarion”³⁶.

Învățămintul religios din Eparhia Hotinului și a ctivitatea sinodală

Încă din primii săi ani de păstorie în episcopia Hotinului, Preasfințitul Visarion Puiu a vizitat toate parohiile, 106 parohii cu 110 biserici, cu dorința de „ a

---

³³ Boris Buzilă, *Din istoria vieții bisericești din Basarabia*, Editura Fundației Culturale Române, Chișinău, 1996, p. 135.

³⁴ *Ibidem*, p. 136.

³⁵ Visarion Puiu, *În ce împrejurări neprielnice s-a înființat Episcopia Hotinului*, în „Episcopia Hotinului”, foaie eparhială oficială, an VIII, nr. 3-4/1-15 februarie 1931, p. 20.

³⁶ Anuarul Episcopiei Hotinului, 1930, p. 32.

dezmorți clerul și a-l porni spre o viață bisericească rodnică și aleasă,...a produs o învioreare sufletească în cler într-o măsură încă necunoscută în acest colt din țară...”³⁷.

Rezultatul acestor vizite s-a concretizat în maniera în care, dacă în 1923, anul reînființării Episcopiei Hotinului, în cele trei județe erau 418 biserici, până în 1934 numărul lor a crescut la 463. Tot din inițiativa episcopului Visarion s-au reparat peste 350 de biserici. Pe lângă construcția celebrei catedrale din Bălți, Visarion este preocupat și de construirea de catedrale în Hotin și Soroca..

Începând cu anul școlar 1923-1924, Visarion Puiu transformă Școala Spirituală din Edineț în Seminar Teologic cu opt clase pe care-l mută la Bălți. Apoi, în 1924, se inaugurează Seminarul monahal și de cântăreți bisericești, instituție educațională ce trebuia să pregătească cântăreți cu educație aleasă și cu pregătire pentru viața monahală. Numeroși absolvenți ai acestor instituții educaționale au fost hirotoniți mai apoi.³⁸

În perioada imediat următoare, 1924-1931, se ridică alte așezăminte monahale precum schitul Cornești, schitul Serbești, schitul episcopiei, schiturile Măgura și Vășcăuți. În fiecare mănăstire se înființează biblioteci „cu cărți de învățătură și zidire sufletească. Pentru îmbunătățirea activității pastorale a clericilor din eparhie, Preasfințitul Visarion Puiu organizează conferințe care instruiesc preoții cum trebuie săvârșită vecernia, utrenia și proscomidia sau cum se săvârșește Sf. Liturghie”³⁹.

În anul 1927, Visarion Puiu are inițiativa înființării Școlii de gospodine sătească, la mănăstirea Japca, ce avea rolul „de a pregăti fetele de la sate cu noi cunoștințe și variate lucrări practice în ale gospodăriei” Elevele, aveau sarcina de a repeat cunoștințele cursului primar și de a-și însuși altele superioare, să aplice lucrări practice de gospodărie sătească. Regulamentul școlii era întocmit de episcopie în vara anului 1928. Cursurile durau trei ani și pe lângă limba română sau religie se predau istoria, geografia, gospodăria casnică, agricultura, sericicultura, medicina sau farmacia populară. Majoritatea elevelor erau orfane din județele Bălți, Soroca și Hotin. Școala nu era gratuită, ci se întreținea din taxa școlară, din țesăturile lucrate în atelierul de țesătorie al mănăstirii, din sprijinul acordat de mănăstire care suporta cheltuielile de cazare și masă și din subvenția acordată de episcopie⁴⁰.

Preasfințitul Visarion a încurajat mereu activitatea clericilor din eparhie și efectuarea activităților de binefacere. Se organizau cursuri de catehizare și conferințe în care se insista pe predarea religiei în școală, pe activitatea rodnică a preoților în teritoriu, pe misiunea acestora în viața creștinilor de la sate, pe îndatoririle lor morale și pastorale și pe lupta continuă împotriva sectarismului.

---

³⁷ Constantin N. Tomescu, Op. cit., p. 88.

³⁸ Constantin N. Tomescu, *Școala de cântăreți din mănăstirea Dobrușa*, Buletinul eparhial, Episcopia Hotinului, nr.19, oct. 1928, p. 185.

³⁹ Constantin N. Tomescu, *10 ani de la reînființarea episcopiei Hotinului*, Chișinău, 1934,p. 236.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 180.

Însuși mitropolitul afirma în 1925: „ Obligăm pe toți preoții de a urma cât mai des cursuri de catehizare...Lăudând virtutea, să le arate grozavele urmări ale celor ce cad în diferite patimi precum beția, furtul, desfrânarea”⁴¹.

Visarion Puiu a militat în permanent și pentru ajutorarea săracilor. El arăta adeseori înaltul scop al milosteniei: „ Trăim vremuri grele pentru biserica noastră ortodoxă. Dușmanii bine organizați ne atacă din toate părțile. Noi, ortodocșii suntem slabi și neorganizați. E timpul să ne organizăm și noi. Pe lângă celelalte, biserica noastră trebuie să aibă grijă de mulți săraci și nevoiași nu numai din cler, dar mai ales din mireni, căci astfel aceștia se îndreaptă spre sectanți, care vin bine înarmați și subvenționați de fonduri străine”⁴². Astfel, în 1925 s-a colectat ajutor pentru combaterea tuberculozei, în 1926 se face colectă pentru ajutorarea sinistraților, în 1929 s-au colectat cereale pentru înfometati, iar în 1930 s-a donat ajutor pentru locuitorii din Grecia și Bulgaria care au avut de suferit de pe urma cutremurului⁴³. În concluzie, milosteniile Preasfințitului Visarion Puiu erau mereu prezente acolo unde era nevoie.

Activitatea editorială

Referindu-ne la activitatea editorială pentru îmbunătățirea vieții bisericești a Preasfințitului Visarion Puiu, putem afirma că și aceasta a fost deosebit de fructuoasă. Au fost înființate muzee bisericești în toate reședințele episcopale, dotate cu numeroase cărți și obiecte bisericești, muzeul din Bălți devenind al treilea muzeu bisericesc din Basarabia, după cele din Chișinău și Ismail. Se alcătuișe și un registru în care erau trecute toate exponatele cu un scurt istoric, se menționa de unde este, data când a fost făcut și la ce a servit⁴⁴.

La conferința Bisericilor ortodoxe surori ce a avut loc în Sf. Munte Athos (1929), Visarion Puiu adresează o scrisoare tuturor conducătorilor Bisericilor ortodoxe, îndemnându-i să se unească prin acțiuni concrete pentru a ține piept primejdiilor ce le amenință. În apel se menționa : „să ne unim nu numai prin aceleași învățături și aceleași legi, dar și prin acțiuni firești reale, care să le arate unite laolaltă în bloc, punând stăvilă tuturor primejdiilor ce le amenință în veacul de acum și înfățișându-le bisericii vii și lucrătoare, dar nu amorțite și despărțite de alte pricini.”⁴⁵. Scrisoarea a fost publicată la Tipografia din Chișinău în anul 1930.

De o remarcabilă importanță este Memoriul pe care episcopul Visarion Puiu îl transmite Regelui Carol al II-lea în anul 1930 și în care se evidențiază rolul nefast al intervenției politicianismului în Biserică, Memoriul a fost apreciat de presa vremii ca fiind „strigătul sincer al unui om de bine, merit să slujească cauza mare a

---

⁴¹ Visarion Puiu, *Preoții satelor*, Ed. Institutului de Arte Grafice „Carol Gobl”, București, 1902, p. 11-74.

⁴² Constantin N. Tomescu, Op. cit., p. 138.

⁴³ Muzeul de Istorie și Etnografie din Bălți, inv. 15841.

⁴⁴ ANRM, F.1217, inv. I, d. 329, f.4.

⁴⁵ *Zilele „Mitropolit Visarion Puiu”*, nr.3, Pașcani, 2000, p. 57.

Țării, sufocată de ipocrizia și minciuna politicianismului totdeauna interes și pătruns oriunde”⁴⁶.

Episcopul Visarion spunea că: „ Cea dintâi instituție care a suferit mai mult din pricina politicianismului din țara noastră a fost Biserica..., politicienii noștri au despoiat Biserica română de averi, fără să-I asigure viața și dezvoltarea ei viitoare și au supus-o tuturor umilirilor sprijinind pururea în alcătuirea cârmuirii sale elemente slabe și supuse politicii de partide”⁴⁷. Visarion Puiu afirma cu tărie că Biserica „ se găsește într-o cumplită stare de lăncezire, provenită din dezorganizarea ei și din lipsa unei cârmuiri vigilante”⁴⁸, solicitând „organizarea patriarhatului cu un sinod permanent și o eforie central, organizarea învățământului teologic, modificarea legii de organizare bisericească din 1925”⁴⁹.

Inițiativele sale dar și piedicile de care s-a lovit au fost publicate de către episcopul Visarion Puiu în lucrarea „Glas în pustie”, lucrare publicată la Tipografia Eparhială din Chișinău în anul 1931. Tot în această lucrare, autorul consideră că e absolut necesară înființarea la Chișinău a scaunului de mitropolit deoarece „ S-a făcut o greșeală când, după Unirea Basarabiei cu țara-mamă, în 1918, s-a adoptat și s-a păstrat titulatura de arhiepiscop”⁵⁰.

O altă opinie și-a susținut-o Visarion Puiu și în ceea ce privește folosirea calendarului nou, arătând că acest calendar „pe lângă distrugerea autorității și prestigiului preoțesc în parohii, a produs zăzani și dezbinări în familii și nerespectarea părinților bătrâni de către copii și demoralizarea tineretului care s-a obișnuit a nu ține sărbători și posturi nici după calendarul vechi și nici după calendarul nou”⁵¹. Opiniile diferite referitoare la îndreptarea calendarului bisericesc n-au împiedicat procesul de consolidare a Bisericii. „ Conform recensământului din 1930, în Basarabia majoritatea locuitorilor continuau să mărturisească credința ortodoxă, constituind 89,3% Datorită completării parohiilor cu preoți de o înaltă pregătire teologică și culturală, influența Bisericii în rândul credincioșilor era în permanent creștere”⁵².

Și alte lucrări (peste 40 la număr) au fost publicate de către Preasfințitul Visarion Puiu în timp ce păstora în eparhia Hotinului. Amintim lucrările: „Preoți sătești“ (București, 1925), „Câteva cuvântări bisericești“ (București, 1904), „Mănăstirile de călugărițe. Schițe istorice” (București, 1910), „Mănăstirile din Basarabia”(Chișinău, 1919), „Predici pentru orașe“ (Chișinău, 1920), „ Câteva povățuiri creștine” editată de Tipografia mănăstirii Dobrușa în 1932 , „Câteva

---

⁴⁶ Pr. Teodor Cuciulșchi, Op. cit. ,p. 605.

⁴⁷ Visarion, episcopul Hotinului, *Memoriu prezentat M.S. Regelui Carol II*, Tipografia Eparhială „Cartea Românească , Chișinău, 1930, p. 5-6.

⁴⁸ *Ibidem*, p. 8.

⁴⁹ *Ibidem*, p. 9.

⁵⁰ Visarion, *Episcopul Hotinului, Glas în pustie*, p.I, Tipografia Eparhială „Cartea Românească,, Chișinău, 1931, p. 27.

⁵¹ Gheorghe Palade, *Dimensiuni ale dezvoltării vieții spiritual în Basarabia interbelică*, revista „Cugetul,, nr.1, 2003, p.30.

⁵² Ion Agrigoroaiei, Gheorghe Palade, *Basarabia în cadrul României întregite*, Ed. Universitas, Chișinău, 1993, p. 103-104.

povățuiri pentru săteni” editura „Datina Românească din Vălenii de Munte în 1932 , „Cuvinte către învățători „rostite în 1934 , „Pregătirea clerului” editată la Tipografia Episcopiei Hotinului în 1935⁵³. Numeroase articole îi apar și în paginile revistei istorice „Arhivele Basarabiei”, dar și în volumul „Documente din Basarabia”, volum alcătuit de membrii Comisiunii Monumentelor Istorice a secției din Basarabia: Visarion Puiu, C.N. Tomescu, St. Berechet, St. Ciobanu și I.T. Boga. Scrierile Episcopului Hotinului au fost apreciate de însuși Mitropolitul Moldovei (1939-1947), prof. universitar d. Ioan Mihălcescu, care sublinia că scrierile se „disting printr-o țintă sobră, stil elevat, expunere succintă, frază încântătoare, măiestrie literară perfectă, formă superbă ce concordă de minune cu conținutul, material factologic și istoric verificat, bine argumentat, la citirea căruia sufletul se umple de satisfacție, curiozitate, voie bună, și că în persoana sa Biserica Ortodoxă Română are un om de o valoare reală, culturală, intelectuală și științifică”.⁵⁴

Realizări și împliniri de Sfințire

Toate împlinirile Preasfințitului Episcop Visarion Puiu, în doar 12 ani de activitate în Eparhia Hotinului au culminat cu desfășurarea solemnităților de sfințire a Catedralei din Bălți, a Palatului episcopal și a bisericii „Sf. Cuvioasă Parascheva.”

Preasfințitul Visarion și-a dorit ca această Catedrală din Bălți să fie „cel dintâi semnal real și trainic ca să vorbească viitorului de stăpânirea, de drepturile și de unitatea poporului nostru românesc”⁵⁵. Sfințirea Catedralei s-a desfășurat la 2 iunie 1935, prezenți la ceremonie fiind M.S. Regele, Marele Voievod Mihai și membri ai guvernului. Slujba de sfințire a fost oficiată de mitropolitul Maximos al Calcedonului, reprezentant al Patriarhiei Ecumenice, de episcopal Sava de Liublin, reprezentant al mitropolitului primat al Poloniei, de episcopal Cozma al Dunării de Jos, din partea Patriarhiei, de episcopul Grigore Botoșeanu, din partea Mitropoliei Moldovei și de Preasfințitul Visarion al Hotinului⁵⁶. Au mai participat la sfințire directorul cancelariei Sf. Sinod din Constantinopol, superiorul bisericii grecești din București, un reprezentant din partea mitropolitului Atenei și numeroși clerici.

După terminarea slujbei de sfințire și a semnării Actului de întemeiere a catedralei, M.S. Regele i s-a adresat mitropolitului Visarion Puiu cu cuvintele: „...în în aceste zile în care îți vezi încoronarea unei străduinți, care ți-a apăsât greu pe suflet, o știu, dar în care vezi azi încununarea unei munci de zece ani, a-ți spune că ești acela care ai priceput că biserica noastră trebuie să fie o biserică

---

⁵³ Dumitru Stavarache, *Mitropolitul Visarion Puiu*, Editura Moldopress, Pașcani, 2002, p. 380-381.

⁵⁴ Tudor Suveică, Liviu Suveică, *Episcop al Hotinului cu reședința la Bălți*, revista „Glasul Națiunii”, nr. 18, iulie 1999, p. 10.

⁵⁵ *Sfințirea Catedralei din Bălți, 2 iunie 1935*, alcătuită de Consiliul Eparhiei Hotinului, București, 1935, p. 4.

⁵⁶ *Ibidem*, p. 18

vie...tocmai din cauza greutăților ai putut să dai o probă în fața întregii creștinătăți și a Bisericii ortodoxe”⁵⁷.

Pentru activitatea sa deosebită depusă, Preasfințitul Visarion a fost decorat cu cordonul de „Mare Cruce” al ordinului Coroanei României.

Realizările și împlinirile mitropolitului Visarion Puiu în cei 12 ani de conducere a eparhiei Hotinului sunt de neuitat. Chiar dacă a avut de înfruntat numeroase greutăți, el însuși își amintea cu bucurie de acele momente în care era „sprijinit de un popor cu drag de Biserică, bun și ascultător, cum e ramura românească dintre Prut și Nistru. Cei 12 ani de păstorie în eparhia Hotinului au trecut producându-mi bucurii sufletești pe care numai bunul Dumnezeu mi le-a dat, poate ca răsplată a muncii puse în slujba sa în această latură de țară, fără teama vecinătății haosului și primejdiei bolșevice, ce era aproape, peste Nistru”⁵⁸.

Prin tot ce a făcut și zidit în această eparhie, ea a fost înzestrată cu tot ceea ce avea nevoie pentru buna funcționare. Au fost realizate obiective care au rămas până astăzi monumente de artă și de cultură. Episcopia Hotinului a devenit „o lumină pentru întreaga țară și pentru întregul neam”⁵⁹, o lumină a credinței și culturii.

---

⁵⁷ *Ibidem*, p.18.

⁵⁸ *Mitropolit Visarion Puiu, Însemnări din viața mea*, Editura Doxologia, 2005, p.74.

⁵⁹ Ioan Lisnic, *Mitropolitul Visarion Puiu, viața și opera sa bisericească*, Tipografia Mitropoliei Chișinăului, Chișinău, 2009, p. 68.

Bibliografie

- I. Documente inedite
  - ✓ Arhiva Națională a Republicii Moldova, F.1862, înv.10, d.1, p.53, 8-20 (în continuare se va folosi A.N.R.M.)
  - ✓ idem F. 1217,inv.I, d.31, f.7
  - ✓ A.N.R.M. F. 1217,,inv.I, d.25, f.3
  - ✓ ANRM, F.1217, înv.I, d.32, f.99,p.105
  - ✓ ANRM, F.1217, înv.I, d.32, f.99,p.144
  - ✓ ANRM, F.1217, inv. I, d. 329, f.4
  - ✓ ANIC, fond Visarion Puiu, dosar 31, f. 70.
  - ✓ Idem, dosar 6, f. 174, 174-184.
  - ✓ Anuarul Episcopiei Hotinului, 1925, Tipografia Eparhială „Cartea Românească”, Chișinău, 1925, p.43
  - ✓ Anuarul Eparhiei Hotinului, 1925, p. 52
  - ✓ Anuarul Episcopiei Hotinului, 1930, p.32
  - ✓ Muzeul de Istorie și Etnografie din Bălți, înv. 15841

- II. Documente editate
  - ✓ *Sfințirea Catedralei din Bălți*, 2 iunie 1935, alcătuită de Consiliul Eparhiei Hotinului, Editura Institutului de Arte Grafice „Lucașul”,București, 1935, p.4, p.18
  - ✓ *Istoria Basarabiei de la începuturi până în 1998* , Ed. „Semne” , Chișinău,1998, p.166.

- III. Documente narative
  - ✓ Busuioc Laurențiu, *Clipe din istoria reînființatei eparhiei a Hotinului*, Revista de istorie și geografie a Moldovei dintre Prut și Nistru, Arhivele Basarabiei, nr. 1, Chișinău, 1932, p.20
  - ✓ ibidem, p.24
  - ✓ Buzilă Boris, *Din istoria vieții bisericești din Basarabia*, Editura Fundației Culturale Române, Chișinău, 1996, p. 135
  - ✓ Ibidem, p. 136
  - ✓ Ciobanu Ștefan, *Basarabia, populația, istoria, cultura*, Ed. Știința, Chișinău,1992, p. 84
  - ✓ Cuciulschi Teodor, *Câteva cuvinte despre Episcopia Hotinului*, revista Luminătorul, nr.10, 1933, p.601
  - ✓ Pr.Teodor Cuciulschi, *Op. cit.* ,p. 605
  - ✓ Dron C., *Din Eparhia Hotinului*, revista Luminătorul, nr.11, 1934, p.772-773
  - ✓ Dron C., *Op. cit.*, p.774
  - ✓ Iorga Nicolae, *Un ctitor: Părintele Visarion Puiu*, în „Neamul Românesc”, joi 6 iunie 1935, nr. 123, p. 1, col. 2.

- ✓ Lisnic, Ioan, *Mitropolitul Visarion Puiu: viața și opera sa bisericească*, Editura Labirint, Chișinău, 2010.
- ✓ Palade Ghe., *Dimensiuni ale dezvoltării vieții spiritual în Basarabia interbelică*, revista „Cugetul”, nr.1, 2003, p.30
- ✓ Poștarencu Dinu, *Anexarea Basarabiei la Imperiul Rus*, Ed. Prut Internațional, Chișinău, 2006, p. 211
- ✓ Puiu Visarion, *Însemnări din viața mea*, Editura Doxologia, 2005, p.74
- ✓ Puiu Visarion, *Episcopul Hotinului, Glas in pustie I*, Tipografia Eparhială „Cartea Românească”, Chișinău, 1931, p. 31
- ✓ Ibidem, p.27
- ✓ Puiu Visarion, *În ce împrejurări neprielnice s-a înființat Episcopia Hotinului*, în „Episcopia Hotinului”, foaie eparhială oficială, an VIII, nr. 3-4/1-15 februarie 1931, p. 20.
- ✓ ibidem, p. 50
- ✓ Puiu Visarion, *Preoții satelor*, Ed. Institutului de Arte Caligrafice, „Carol Gobl” , București, 1902, p. 11-74
- ✓ Visarion, episcopul Hotinului, *Memoriu prezentat M.S. Regelui Carol II*, Tipografia Eparhială „Cartea Românească”, Chișinău, 1930, p.5-6
- ✓ ibidem, p.8
- ✓ ibidem, p.9
- ✓ Stavarache Dumitru, *Mitropolitul Visarion Puiu*, Editura Moldopress, Pașcani, 2002, p. 380-381
- ✓ Suveică Tudor, Suveică Liviu, *Episcop al Hotinului cu reședința la Bălți*, revista „Glasul Națiunii”, nr.18, iulie 1999, p. 10
- ✓ Tomescu N. Constantin, *10 ani de la reînființarea Episcopiei Hotinului*, Institutul de Arte Grafice Luceafărul, București, 1934, p. 22
- ✓ Ibidem, p. 23.
- ✓ Tomescu N. Constantin, *Op. cit.*, p.88
- ✓ Ibidem, p.236
- ✓ Ibidem, p. 180
- ✓ Tomescu N. Constantin, *Op. cit.*, p. 138
- ✓ Tomescu N. Constantin, *O dare de seamă episcopală, Eparhia Hotinului 1923-1931*, Ed., „Cartea Românească”, Chișinău, 1931, p.14
- ✓ Tomescu N. Constantin, *Op. cit.*, p.18
- ✓ Tomescu N. Constantin, *Op. cit.* p.67
- ✓ Tomescu N. Constantin, *Op.cit.*, p.43
- ✓ Tomescu N. Constantin, *Școala de cântăreți din mănăstirea Dobrușa*, Buletinul eparhial, Episcopia Hotinului, nr.19, oct. 1928, p. 185
- ✓ Zilele „Mitropolit Visarion Puiu”, nr.3, Pașcani, 2000, p.5